

**SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
GMINNEGO OŚRODKA
POMOCY SPOŁECZNEJ
W GREBOSZOWIE ZA
2020 ROK**

Maj 2021 r.

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 i 2369) kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej składa Radzie Gminy coroczne sprawozdanie z działalności Ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

1. ZADANIA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W GRĘBOSZOWIE.

Zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie określa statut Ośrodka, ustawy oraz akty wykonawcze ustaw. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku realizował zadania wynikające w szczególności z :

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 i 2369);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821; Dz.U. z 2021 poz. 159);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 i 956);
- Ustawa z dnia 28 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 694);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713, 1378);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1282);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 808, 875, 1517);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111; Dz.U.z 2018 r. poz. 730);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 423, 432, 619);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398, 1492, 1493, 1578, 1875, 2112, 2345, Dz. U. z 2021 r. z poz. 97, 159);
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057, Dz. U. z 2019 r. poz. 2020);
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r., poz. 1297 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2019 r., poz. 1390 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407, 1818 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 256, 695, 1298, Dz. U. z 2021 r. poz. 54, 187);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu "Dobry Start" (Dz. U. z 2018 r., poz. 1061, Dz. U. z 2019 r. poz. 1343).

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie realizującego politykę społeczną gminy w szczególności należy:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez realizację świadczeń pomocy społecznej,
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem poprzez realizację pracy socjalnej i poradnictwa,
- udzielenie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego,
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- udzielanie pomocy w formie świadczeń wychowawczych.

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Podstawowymi przesłankami do uzyskania przez osoby i rodziny wsparcia w ramach pomocy społecznej jest znalezienie się w trudnej sytuacji życiowej i niemożliwość jej pokonania mimo uprzedniego wykorzystania własnych środków, możliwości i uprawnień. Trudna sytuacja życiowa to w szczególności zaistnienie jednej z okoliczności wymienionych w art. 7 ustawy przy uwzględnieniu kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy, który mówi, że dochód:

- na osobę w rodzinie nie może przekroczyć- **528,00 zł.**
- w przypadku osoby samotnie gospodarującej- **701,00 zł.**

Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co trzy lata z uwzględnieniem wyniku badań progu interwencji socjalnej. Ostatnią weryfikację wprowadzono w październiku 2018 roku. Pomocy na zasadach określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodu:

- bezrobocia,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- potrzeb ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- przemoc w rodzinie,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Do zadań GOPS oprócz zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, należą również zadania z zakresu ustaw o:

- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- świadczenia opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- finansach publicznych,

- o systemie oświaty (prowadzenie spraw zakresie stypendiów socjalnych dla uczniów)
- o ochronie środowiska (polegające na wydawaniu zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka w gospodarstwie domowym osoby fizycznej, która zamierza złożyć wniosek o przyznanie dofinansowania z programu „Czyste powietrze”.

dodatkowo GOPS:

- prowadzi Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- uczestniczy w pracach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- prowadzi Klub Seniora + w Hubenicach,
- prowadzi Placówkę Wsparcia Dziennego w Gręboszowie.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie, zgodnie z art. 16 a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi z matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;

11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. (uchylony);
14. dożywianie dzieci;
15. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
16. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 16a. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 3a) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja

i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

2. KADRA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gręboszowie na koniec 2020 r. było zatrudnionych 11 osób na umowę o pracę w wymiarze 8,50 etatu. Poza tym Ośrodek również zatrudnia osoby na umowę zlecenie m.in. asystenta rodziny, opiekunkę realizującą usługi opiekuńcze oraz specjalistów:

- w Punkcie Konsultacyjno- Informacyjnym - (psycholog)
- w Klubie Senior + (rehabilitant, terapeuta zajęciowy).

Struktura Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie jest dostosowana do potrzeb wynikających z realizowanych zadań.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 1. Struktura zatrudnienia w GOPS w Gręboszowie w 2020 r.

Jednostka	Opis stanowisk	Liczba etatów
GOPS	kierownik	1 et.
	księgowa	¼ et
	Specjalista pracy socjalnej	2 et.
	Pracownik socjalny	1 et.
	Inspektor ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego	1 et.
	Referent ds. świadczeń wychowawczych	0,5 et.
	Opiekunka w GOPS	1 et.
Klub Senior +	Opiekun w Klubie Senior+	0,875 et.
	sprzątaczką	0,375 et.
Placówka wsparcia dziennego	wychowawca	0,5 et.

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie na dzień 31.12.2020 r.

Podstawowym zadaniem pomocy społecznej realizowanym w ramach zadań własnych gminy jest praca socjalna. Praca socjalna jest działalnością zawodową skierowaną na przywrócenie lub wzmocnienie zdolności osób i rodzin do funkcjonowania w społeczeństwie, oraz doprowadzenie ich do samodzielności życiowej i rozwoju. Poza takim definiowaniem pracy socjalnej spotykamy się często z jej szerszym rozumieniem. Praca socjalna jest jedną z form usług socjalnych, oprócz profesjonalnego poradnictwa zalicza się do niej pomoc w załatwieniu spraw codziennych oraz pomoc w utrzymywaniu kontaktów z otoczeniem. Ustawa przewiduje, że w stosunku do osób, które spełniają przesłanki udzielenia pomocy

społecznej określone w art. 3 ustawy o pomocy społecznej, praca socjalna może być prowadzona niezależnie od ich sytuacji dochodowej. W art. 25 ustawy o pomocy społecznej nałożono na gminę obowiązek świadczenia pracy socjalnej zmierzającej do umożliwienia kontaktu z otoczeniem osób niepełnosprawnych. Prowadzenie pracy socjalnej jest typem aktywności zawodowej i wymaga zdobycia odpowiedniego wykształcenia. Praca socjalna to działanie bogate w różnorodne treści i konteksty, warunkowane potrzebą niesienia pomocy poprzez wsparcie intelektualne i emocjonalne, wkracza w sferę złożonej problematyki wartości nadając jej wymiar etyczny. Wymaga dla uzyskania najlepszego efektu, właściwego klimatu. Pracownik socjalny musi wykazać się umiejętnością słuchania, wyrozumiałością, zaufaniem, spokojem, jak również ciepłem i współczuciem.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gręboszowie zatrudnionych w 2020 roku było 3 pracowników socjalnych na 3 etaty. Liczba ta jest zgodna z art. 110 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej tj. „Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych”.

Pracownicy Ośrodka w 2020 r., z uwagi na pandemię w ograniczony sposób uczestniczyli w różnego rodzaju szkoleniach, które większości odbywały się zdalnie. W ubiegłym roku wzięli udział w 10 szkoleniach. Należy zaznaczyć, że na jedno szkolenie było kierowanych kilku pracowników. Przeprowadzone szkolenia obejmowały swoim zakresem między innymi następujące tematy:

- "Nowelizacja - ustawa o pomocy społecznej
- „Jak pisać pisma procesowe i składać wnioski do sądu”
- „Nowości orzecznicze z zakresu zabezpieczenia społecznego. Realizacja procedur administracyjnych w czasie epidemii”
- „Obowiązek alimentacyjny w świetle ustawy o pomocy społecznej i ustawy o świadczeniach rodzinnych - konieczność stosowania przepisów KRIO przy przyznawaniu pomocy i ustalaniu odpłatności”
- „RODO w pomocy społecznej – wybrane zagadnienia”
- „Przemoc wobec dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy seksualnej”.
- „Prawo Pracy wybrane zagadnienia, wpływ Tarczy Antykryzysowej na prawa i obowiązki pracowników i pracodawców”
- „Wywiad środowiskowy w okresie pandemii”
- „Skuteczna realizacja procedury „Niebieskiej Karty” oraz kontakt z osobą pokrzywdzoną i osobą stosującą przemoc”
- „Superwizja – praca z dzieckiem z rodziny uwikłanej w przemoc, aspekty prawne, wraz z profilaktyką wypalenia zawodowego”

3. ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ.

Podstawowym celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie zgodnie z obowiązującym statutem, jest rozpoznawanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc społeczna udzielana jest ze względu na trudne sytuacje życiowe. Ustawa o pomocy społecznej nie konkretyzuje tych sytuacji, wymienia jedynie najczęstsze powody ich powstania. Osoba, która znalazła się w trudnej sytuacji życiowej, innej niż w ustawie, ma prawo zwrócenia się do ośrodka pomocy społecznej o udzielenie pomocy. Zawarty w ustawie katalog osób uprawnionych do uzyskania pomocy oraz sytuacji, w jakich pomoc może być udzielona, nie jest katalogiem zamkniętym.

Obowiązkiem klienta przy udzielaniu pomocy jest jego współdziałanie w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej. Zmusza to osoby wymagające wsparcia do zmiany postawy, na ogół biernej i roszczeniowej, na postawę aktywną w rozwiązywaniu własnych problemów.

W swoich założeniach pomoc społeczna powinna bowiem, w miarę możliwości, doprowadzić osoby z niej korzystające do działań mających na celu usamodzielnienie się oraz integrację ze środowiskiem. Osiągnięciu wyznaczonych celów GOPS w Gręboszowie udziela pomocy:

- finansowej,
- rzeczowej,
- usługowej,
- poradnictwa,
- pracy socjalnej.

W 2020 r. pomocą społeczną udzielaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie objętych było łącznie 109 rodzin, liczących 266 osób, w tym 41 rodzin posiadających dzieci.

Szczegółowe zestawienie prezentują poniższe tabele.

Tabela nr 2. Liczba rodzin objętych pomocą w 2020 r..

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin z dziećmi
2020	109	266	41

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

Pracownicy socjalni przeprowadzili w minionym roku 401 **wywiadów środowiskowych** rezeznając środowiska pod względem ich sytuacji rodzinnej, zawodowej,

zdrowotnej, mieszkaniowej i materialnej. Poniższa tabela przedstawia liczbę przyznanych świadczeń.

Tabela nr 3. Liczba przyznanych świadczeń 2020 r.

RZECZYWISTA LICZBA RODZIN I OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ	
WYSZCZEGÓLNIENIE	2020 r.
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓLEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	
Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	147
Liczba rodzin ogółem	84
w tym na wsi	84
Liczba osób w rodzinach	211
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych-świadczenia pieniężne	
Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	69
Liczba rodzin ogółem	66
w tym na wsi	66
Liczba osób w rodzinach	189
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych-świadczenia niepieniężne	
Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	98
Liczba rodzin ogółem	64
w tym na wsi	64
Liczba osób w rodzinach	181
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	
Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	147
Liczba rodzin ogółem	84
w tym na wsi	84
Liczba osób w rodzinach	211
Pomoc udzielania w postaci pracy socjalnej OGÓLEM	
Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	-
Liczba rodzin ogółem	117
w tym na wsi	117
Liczba osób w rodzinach	296
Pomoc udzielania wyłącznie w postaci pracy socjalnej	
Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	-
Liczba rodzin ogółem	25
w tym na wsi	25
Liczba osób w rodzinach	55

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

Jest wiele przyczyn korzystania z pomocy społecznej. Jednym z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej w 2020 roku w Gminie Gręboszów była długotrwała choroba oraz ubóstwo rozumiane jako całkowity brak własnych dochodów lub posiadanie dochodów poniżej kryteriów dochodowych ustalonych w pomocy społecznej. Kolejnym

powodem było niepełnosprawność i bezrobocie. Innymi przyczynami była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i uzależnienia.

Poniższe dane prezentują powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie w 2020 r.

Tabela nr 4. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2020 r.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
UBÓSTWO	40	129
SIEROCTWO	0	0
BEZDOMNOŚĆ	1	1
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	7	47
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	7	47
BEZROBOCIE	28	80
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	32	64
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	62	142
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	8	22
W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	4	10
PRZEMOC W RODZINIE	0	0
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0
ALKOHOLIZM	1	1
NARKOMANIA	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	0	0
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY LUB OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	1	2
SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA	0	0

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

W 2020 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie objął szeroko rozumianym wsparciem 109 rodzin liczące łącznie 266 osób, co stanowiło 8,12 % ogólnej liczby osób zamieszkujących w gminie.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2020 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
	OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
RODZINY OGÓŁEM o liczbie osób	109	109	266
1	46	46	46
2	26	26	52
3	6	6	18
4	17	17	68
5	9	9	45
6 i więcej	5	5	37
w tym o liczbie dzieci	41	41	169
1	13	13	34
2	16	16	63
3	9	9	48
4	0	0	0
5	2	2	14
6	0	0	0
7 i więcej	1	1	10
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM o liczbie dzieci	11	11	25
1	10	10	22
2	1	1	3
3	0	0	0
4 i więcej	0	0	0
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW OGÓŁEM o liczbie osób	40	40	60
1	28	28	28
2	9	9	18
3	1	1	3
4 i więcej	2	2	11

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

Wśród rodzin korzystających w 2020 r. ze świadczeń pomocy społecznej było 41 rodziny z dziećmi. Stanowiły one 37,61 % ogółu rodzin objętych pomocą. W kategorii rodzin z dziećmi znajdowało się 12 rodzin wielodzietnych (troje i więcej dzieci) i 11 rodzin niepełnych. Wyraźnie nastąpił wzrost rodzin typu emerycy i renciści w stosunku do 2019 r. (liczba rodzin w 2019 r. to 33, a 2020 r. to 40). Wzrost wyniósł 17,5 %. Pomoc udzielana osobom i rodzinom ma na celu przezwyciężenie ich trudnej sytuacji życiowej, której sami nie są w stanie pokonać. Rodziny były objęte pracą socjalną, poradnictwem specjalistycznym,

pomocą rzeczową, w tym w formie korzystania z bezpłatnych posiłków oraz zasiłkami finansowymi.

4. FORMY POMOCY.

4.1 Zasiłki stałe.

Zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 6. Liczba osób pobierająca zasiłek stały w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba osób	14
Liczba świadczeń	142
Kwota świadczeń	74 582,31

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

4.2. Zasiłki okresowe.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Przyznanie zasiłku okresowego, podobnie jak zasiłku stałego, uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina. Zasiłek nie może być jednak niższy niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz między kryterium dochodowym rodziny a jej dochodem.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 7. Liczba osób pobierająca zasiłek okresowy w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba osób	26
Liczba świadczeń	236
Kwota świadczeń	52 401,02

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

4.3 Zasiłki celowe i celowe specjalne.

Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy- świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższe tabele.

Tabela nr 8. Liczba osób pobierająca zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba osób	38
Liczba świadczeń	74
Kwota świadczeń	27 100,93

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

Tabela nr 9. Liczba osób pobierająca zasiłek celowy w wyniku zdarzenia losowego w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r
Liczba osób/rodzin	1
Liczba świadczeń	1
Kwota świadczeń	5 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.4 Usługi opiekuńcze.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze przyznawane są decyzją administracyjną, na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania. Pracownik socjalny sporządza plan pomocy określając w jej ramach rodzaje oraz ilość godzin tygodniowo dla każdej osoby korzystającej z pomocy w formie usług opiekuńczych.

Z usług opiekuńczych na terenie Gminy Gręboszów w 2020 r. korzystało 9 osób. Usługi świadczone były w miejscu zamieszkania rodziny.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 10. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba osób	9
Liczba godzin	2420

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -03 Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie za 2020 r.

4.5 Pomoc państwa w zakresie dożywiania Program wieloletni „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Uchwała Nr 140 Rady Ministrów z 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019–2023 wprowadziła program, który polegał na dofinansowywaniu gmin udzielających pomocy mieszkańcom na dożywianie. Do pomocy kwalifikowały się osoby, których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego z ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z przyjętym programem, ze środków przekazanych gminom udzielono wsparcia, w szczególności:

1. dzieciom i młodzieży,
2. osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji, wymienionym w art. 7 w/w ustawy, a w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym.

W 2020 roku w szkole i przedszkolu na terenie Gminy Gręboszów dożywianych w formie posiłku było 60 dzieci. Ponadto w ramach programu Ośrodek udzielał pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Tą formą pomocy zostały objęte osoby starsze, chore, niepełnosprawne, rodzice uczniów korzystających z dożywiania w szkole, uczniowie szkół ponad podstawowych, a także dzieci młodsze, nie objęte obowiązkiem szkolnym, pozostające w domu pod opieką rodziców. Tą formą pomocy było objęte 181 osób.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 11. Liczba osób objętych pomocą w 2020 r. w ramach Programu wieloletniego „Posilek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba dzieci objętych posiłkiem:	60
- Szkoła Podstawowa	43
- Publiczne Przedszkole	16
- SOSW w Tarnowie	1
Liczba rodzin otrzymujących zasiłek celowy na zakup żywności w tym :	58
- liczba osób objętych pomocą w tych rodzinach	181
Liczba rodzin otrzymująca pomoc w formie produktów żywnościowych w tym :	2
- liczba osób objętych pomocą w tych rodzinach	2
Kwota świadczeń w ramach programu:	123 989,88
- dotacja	97 338,00
- własne	26 651,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.6 Domy Pomocy Społecznej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Osobę wymagającą tej formy wsparcia kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, chyba że okoliczności sprawy wskazują inaczej, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej. W przypadku gdy przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej danego typu zlokalizowanym najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej wynosi ponad 3 miesiące, osobę kieruje się na jej wniosek do domu pomocy społecznej tego samego typu zlokalizowanego jak najbliżej

miejsca zamieszkania osoby kierowanej, w którym przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie jest krótszy niż 3 miesiące. Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej. Decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy prowadzącej dom pomocy społecznej lub starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej.

W przypadku regionalnych domów pomocy społecznej decyzję wydaje marszałek województwa. W razie niemożności umieszczenia w domu pomocy społecznej z powodu braku wolnych miejsc, powiadamia się osobę o wpisaniu na listę oczekujących oraz o przewidywanym terminie oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej.

W 2020 roku w domach pomocy społecznej przebywało 12 mieszkańców gminy Gręboszów (na koniec 31.12.2020 r. 11 osób). Lista domów pomocy społecznej, w których umieszczone są osoby z Gminy Gręboszów:

- Dom Radosnej Starości w Kupieninie - 10 osób
- Dom Pomocy Społecznej św. Brata Alberta Chmielowskiego w Dąbrowie Tarnowskiej - 2 osoby

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 12. Liczba osób przebywających w DPS w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba osób umieszczona	12
Roczny Koszt	263 638,67
Wpłata wnoszona przez rodzinę	67 711,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.7 Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa w Gminie Gręboszów.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym. Powyższy Program przyczynia się do ograniczania ubóstwa poprzez zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego osób najbardziej potrzebujących i realizację działań na rzecz włączenia społecznego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie przystąpił do udziału w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym realizowanego w Podprogramie 2019. Dystrybucja żywności wśród osób najbardziej potrzebujących w Gminie Gręboszów jest prowadzona przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej przy współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 13. Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą w postaci artykułów spożywczych – pomoc żywnościowa w ramach POPŻ w 2020 r. Podprogram 2019.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba rodzin	213
Liczba osób w tych rodzinach	427
Łączna ilość rozdysponowanej żywności	21 371,6400

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.8 Asystent Rodziny.

Asystent rodziny jest formą wsparcia skierowaną do rodzin, które według wiedzy ośrodka pomocy społecznej przeżywają trudności opiekuńczo-wychowawcze. Po powzięciu takiej informacji o rodzinie, pracownik socjalny przeprowadza w niej wywiad środowiskowy, a następnie przeprowadza analizę sytuacji rodzinnej. Jeśli wyniknie z niej konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny wnioskuje o tę formę wsparcia do kierownika ośrodka pomocy społecznej.

W 2020 roku 5 rodzin objętych było tą formą pomocy, w których przebywało 6 dzieci. Monitoring prowadzono u 1 rodziny z 2 dziećmi.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 14. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny w 2020 r.

Wyszczególnienie	2019 r.
Liczba rodzin	5
Liczba osób w rodzinach	17
Liczba dzieci w rodzinach	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

Rodziny objęte wsparciem w postaci asysty rodzinnej to rodziny wieloprotymowe. Trudności, z jakimi się borykają, w większości są tożsame z problemami będącymi powodem przyznawania rodzinom pomocy społecznej.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 15. Główne problemy rodzin objętych pomocą asystenta rodziny w 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób ogółem w rodzinach	Liczba dzieci w rodzinach
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	2	7	2
Ubóstwo	1	5	1
Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba	3	11	4
Nadużywanie alkoholu	1	3	1
Bezrobocie	3	9	4
Przemoc w rodzinie	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

Najczęstszymi powodami przyznania asystenta rodziny była niepełnosprawność i długotrwała choroba oraz bezrobocie, kolejnym powodem to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm oraz ubóstwo. Należy podkreślić, że najczęściej w rodzinach występuje kilka przyczyn jednocześnie.

Asystent rodziny w 2020 r. realizował zadania stosownie do potrzeb rodzin, z którymi pracowały, zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności:

- opracowywał i realizował plan pracy z rodziną, we współpracy z członkami rodzin oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- udzielał pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodzin, m.in. poprzez naukę racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,
- udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, w tym w załatwianiu spraw mieszkaniowych itp.,
- udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów, motywował do korzystania z pomocy specjalistów i pomocy w uzyskaniu takiego wsparcia,
- udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- motywował do zwiększenia aktywności społecznej rodzin,
- motywował członków rodzin do poszukiwania pracy i udzielał wsparcia w celu jej utrzymania,
- podejmował starania w celu objęcia dzieci opieką specjalistyczną,
- prowadził indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców,
- prowadził dokumentację pracy z rodziną,
- dokonywały okresowej oceny sytuacji rodzin objętych wsparciem,
- współpracował z instytucjami i organizacjami i osobami specjalizującymi się w pomocy rodzinie,
- współpracował z grupą roboczą Zespołu Interdyscyplinarnego,
- przygotowywał opinie dla Sądu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie zatrudniał na umowę zlecenie jednego Asystenta Rodziny w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. – 56 godzin miesięcznie.

Koszty związane z zatrudnieniem Asystenta Rodziny w 2020 r. wyniosły łącznie **11 951,40 zł.** w tym:

- ze środków z Programu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej „Program Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej” w formie dodatku - **561,00 zł.**
- ze środków własnych Gminy – **11 390,40 zł.**

4.9. Placówka Wsparcia Dziennego.

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Pobyt dziecka w Placówce Wsparcia Dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do Placówki skieruje Sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

1. opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych;
2. specjalistycznej;
3. pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka Wsparcia Dziennego w Gręboszowie znajduje się w strukturze organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie.

Placówka Wsparcia Dziennego przeznaczona jest dla 14 dzieci i młodzieży z terenu Gminy Gręboszów i prowadzona jest w formie opiekuńczej zapewniając dziecku w szczególności:

- opiekę i wychowanie,
- pomoc w przezwyciężaniu trudności w nauce,
- naukę przestrzegania norm i zasad funkcjonowania w grupie,
- organizację czasu wolnego,
- zabaw i zajęć sportowych,
- wycieczek,
- rozwój zainteresowań,
- pomoc w sytuacjach kryzysowych np. szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych osobistych dziecka i jego rodziny,
- kształtowanie prawidłowych kontaktów dziecka z rodziną i środowiskiem,
- pomoc socjalną poprzez zapewnienie wychowankom jednego posiłku formie podwieczorku.

Placówka Wsparcia Dziennego w Gręboszowie w swojej działalności współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, pracownikami socjalnymi, asystentem rodziny.

Placówka Wsparcia Dziennego w Gręboszowie działa od poniedziałku do piątku od 13.00 do 17.00 (w czasie wolnym od zajęć szkolnych od 10.00 do 14.00).

W 2020 r. Placówka Wsparcia Dziennego objęła pomocą 14 dzieci. Z uwagi na wprowadzony stan epidemii spowodowanej COVID-19, została zawieszona działalność Placówki (na podstawie z Decyzji Wojewody Małopolskiego) w okresie 20.03.2020 r. do 30.06.2020 r. oraz od 02.11.2020 r. do 31.12.2020 r., co w konsekwencji naruszyło

zaplanowane działania w na 2020 rok. Część zaplanowanych działań wykonano w ramach zajęć zdalnych - prowadzenie zajęć na odległość w formie alternatywnych sposobów realizacji zajęć. Propozycje zajęć umieszczane były na stronie internetowej GOPS w odpowiedniej zakładce. Ponadto wychowawca kontaktował się z wychowankami i rodzicami telefonicznie lub za pomocą aplikacji Messenger. Placówka Wsparcia Dziennego współpracuje z Klubem Senior + w Hubenicach oraz Gminnym Centrum Kultury i Czytelnictwa w Gręboszowie.

Współpraca z Klubem Senior + zaowocowała spotkaniami wielopokoleniowymi i wspólnymi projektami takimi jak:

- 1) „Dzień Babci i Dziadka” - Przygotowanie uroczystości przez dzieci i młodzież z Placówki Wsparcia Dziennego w Gręboszowie w styczniu 2020 r. w Klubie Senior + w Hubenicach.
- 2) "Spotkanie Walentynkowe" - spotkanie integracyjne w miesiącu lutym 2020 r.
- 3) "Dzień Seniora" – wykonanie laurek dla Seniorów w miesiącu październiku 2020 r.

Natomiast współpraca z Gminnym Centrum Kultury i Czytelnictwa w Gręboszowie pozwoliła dzieciom z placówki wsparcia dziennego uczestniczyć w różnorodnych konkursach i festynach takich jak:

- 1) Konkurs Plastyki Obrzędowej związanej z okresem Wielkanocy;
- 2) Konkurs "Czarowny Świat Bajek i Poezji w Oczach Dziecka";
- 3) Włączenie się do akcji „Cała Polska czyta Balladynę Juliusza Słowackiego“
- 4) Konkurs Plastyki Obrzędowej związanej z okresem Bożonarodzeniowym.

Roczny koszt utrzymania Placówki Wsparcia Dziennego w 2020 roku wyniósł **33 854,57 zł.**

4.10 Świadczenia rodzinne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizuje m.in. świadczenia rodzinne. Są to zasiłki rodzinne oraz siedem różnych dodatków, przyznawanych na wnioski strony, w zależności od aktualnej sytuacji rodziny. W katalogu świadczeń rodzinnych są również: jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka potocznie nazywane „becikowym”, świadczenia rodzicielskie oraz świadczenia opiekuńcze związane z niepełnosprawnością występującą w rodzinie: zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze.

Kryteria przyznania świadczeń to:

- świadczenia rodzinne wraz z dodatkami - **674,00 zł.** (gdy w rodzinie występuje niepełnosprawność to - **764,00 zł.**)
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka - **1922,00 zł.**

- specjalne zasiłki opiekuńcze - **764,00 zł.**
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego - **900,00 zł.**

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 16. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w 2020 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2020
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH	
Liczba świadczeń	3170,00
Kwota świadczeń w złotych	337 067,99
JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA	
Liczba świadczeń	13
Kwota świadczeń w złotych	13 000,00 zł
ŚWIADCZENIE PIEŁĘGNACYJNE	
Liczba świadczeń	137
Kwota świadczeń w złotych	250 710,00 zł
ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY	
Liczba świadczeń	652
Kwota świadczeń w złotych	140 727,00 zł
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY	
Liczba świadczeń	65
Kwota świadczeń w złotych	39 680,00 zł
ZASIŁEK DLA OPIEKUNA	
Liczba świadczeń	39
Kwota świadczeń w złotych	23 780,00 zł
ŚWIADCZENIE RODZICIELSKIE	
Liczba świadczeń	70
Kwota świadczeń w złotych	64 221,70 zł
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO	
Liczba świadczeń	88
Kwota świadczeń w złotych	32 600,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.11. „Świadczenie wychowawcze 500+”.

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy

państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 r. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie.

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 17. Liczba rodzin i dzieci objętych świadczeniem 500+ w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020
Liczba rodzin Świadczenie finansowe 500+	197
Liczba dzieci w rodzinach objętych świadczeniem	350
Kwota wydatkowana na wypłatę świadczeń	2 115 362, 58 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.12. Świadczenie dobry start 300+.

Program „Dobry Start” funkcjonuje od 01 lipca 2018 r. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymają świadczenie bez względu na dochód. Świadczenie dobry start przysługuje raz w roku na każde dziecko uczące się w szkole do ukończenia 20 lub – w przypadku dzieci niepełnosprawnych – 24 roku życia. **Celem programu** jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niezależnie od kapitału kulturowego, społecznego i materialnego rodziny.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 18. Liczba rodzin i dzieci objętych świadczeniem Dobry Start 300+ w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020
Liczba rodzin Świadczenie finansowe 300+	159
Liczba dzieci w rodzinach objętych świadczeniem	246
Kwota wydatkowana na wypłatę świadczeń	73 800,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.13. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia ubiegającego się o stypendium szkolne nie

może być wyższa niż kwota 528,00 zł na osobę. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie tą formę pomocy realizują od 29.10.2019 r.

Tabela nr 19. Liczba rodzin i dzieci objętych świadczeniem - stypendium szkolne za okres edukacji w 2020r.

Wyszczególnienie	2020
Liczba rodzin Świadczenie finansowe - stypendium socjalne	23
Liczba dzieci w rodzinach objętych świadczeniem	43
Kwota wydatkowana na wypłatę świadczeń (I-VI; IX-XII)	33 645,00 zł (dotacja - 30 275,00 Śr. własne - 3 370,00)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.14. Poradnictwo specjalistyczne.

Rodzinom, które przeżywały trudności z różnych powodów korzystały z pomocy specjalistów pracujących w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym w Gręboszowie.

Liczba porad udzielonych w 2020 w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym GOPS w Gręboszowie przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 20. Dane statystyczne dotyczące liczby udzielonych porad przez specjalistów w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym GOPS w Gręboszowie w 2020 r.

L.p.	Specjalista	Liczba udzielonych porad (konsultacji) w 2020 roku
1.	Psycholog	43
2.	Terapeuta ds. uzależnień	49
3.	Pracownik Socjalny	12
OGÓŁEM		104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

Psycholog jak i terapeuta ds. uzależnień zatrudnieni byli na umowę zlecenia i pełnili dyżury dwa razy w miesiącu.

Koszty związane z zatrudnieniem Psychologa w 2020 r. wyniosły: : **4 746,00 zł** .

Koszty związane z zatrudnieniem Terapeuty (płatne ze środków GKRPAiPA) wyniosły w 2020 r. **-3 240,00 zł**.

Rodziny, którym potrzebna była pomoc Prawnika kierowane były:

- do Urzędu Gminy w Gręboszowie,
- Punktu Interwencji Kryzysowej w Dąbrowie Tarnowskiej.

4.15. Klub Seniora +.

W 2020 r. w ramach Modułu II – Zapewnienie funkcjonowania Klubu Senior + prowadzona była działalność Klubu Senior + w Hubenicach 5 razy w tygodniu przez 5 godzin dziennie. W 2020 roku z usług Klubu Senior + w Hubenicach skorzystało 19 osób starszych. Seniorzy korzystali z szerokiej i kompleksowej oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym z oferty prozdrowotnej, z zakresu aktywności ruchowej, kinezyterapii, kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej, terapii zajęciowej i opiekuńczej.

Głównym celem Klubu Senior + była aktywizacja osób starszych, przeciwdziałanie ich wykluczeniu poprzez prowadzenie działań samopomocowych z akcentem na integrację, również międzypokoleniową. Organizacja zajęć i czasu wolnego dla seniorów była źródłem rozwoju tych osób, a zaproponowane zajęcia wpływały na podtrzymywanie sprawnego funkcjonowania w sferze biologicznej, (zajęcia kinezyterapii, zajęcia ruchowo-manualne), psychicznej (doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresogennych, przeciwdziałanie osamotnieniu), społecznej (nawiązywanie, ale także umiejętne podtrzymywanie kontaktów w grupie). Wszelkie działania podjęte na zajęciach miały na celu dążenie do utrzymania równowagi w życiu codziennym seniorów.

Podstawowy zakres usług świadczonych przez Klub Senior + obejmował następujące usługi:

- Zajęcia kinezyterapii,
- Zajęcia rekreacyjne, ruchowe,
- Terapia zajęciowa,
- Trening kulinarny,
- Integracja,
- Zajęcia edukacyjno- kulturalne,
- Posiłek,
- Wsparcie prawne i psychologiczne,
- Pomoc w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych.

Szczegółowe zestawie działań podjętych w Klubie Senior + w 2020 r.

1. Zajęcia kinezyterapii i ogólnousprawniające prowadzone przez fizjoterapeutę (ruchowe) – 4 razy w miesiącu (liczba spotkań 35)
2. Warsztaty z terapii zajęciowej – spotkanie 1 raz w miesiącu (terapeuta zajęciowy liczba spotkań 8)
3. Spotkanie z dietetykiem – 1 razy w miesiącu (3 spotkania)
4. Zajęcia edukacyjno-kulturalne - 3 razy w miesiącu (przeprowadzono 24 zajęć)
5. Organizacja wspólnych wyjazdów na wycieczki krajoznawczo – turystyczne – 1 wycieczka (Spływ Dunajcem, zwiedzanie Szczawnicy)
6. wycieczki rowerowe do Bolesławia oraz Zalipia
7. wspólne grillowanie
8. świętowanie urodzin klubowiczów

9. oglądanie wystawy w GCKICZ pt: „Chorwacja pełna życia”

10. liczne spacery i piesze wycieczki w obrębie Klubu.

11. szycie maseczek ochronnych

Uczestnictwo z konkursach i akcjach społecznych:

- Konkurs Plastyki Obrzędowej Związanej z okresem Wielkanocy,
- Konkurs pt : „Bądźmy sobą bez nałogów”
- Konkurs Plastyki Obrzędowej związanej z okresem Bożonarodzeniowym.
- uczestnictwo w narodowym czytaniu cała Polska czytała Balladynę Juliusza Słowackiego.

Z uwagi na wprowadzony stan epidemii spowodowanej COVID-19, została zawieszona działalność Klubu Senior+ (na podstawie z Decyzji Wojewody Małopolskiego) w okresie 12.03.2020 r. do 25.05.2020 r. oraz od 16.10.2020 r. do 31.12.2020 r., co w konsekwencji naruszyło zaplanowane działania w na 2020 r. Część zaplanowanych działań wykonano w ramach zajęć zdalnych - prowadzenie zajęć na odległość w formie alternatywnych sposobów realizacji zajęć, a część z uwagi na zalecenia z uwagi na zalecenia Ministra Zdrowia, Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie mogły się odbyć. Propozycje zajęć umieszczane były na stronie internetowej w odpowiedniej zakładce.

Łączna kwota środków finansowych przeznaczona na działalność Klubu Senior + w 2020 r. **to 84 205,07 zł.**

4. 16. Karta Dużej Rodziny.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej rodziny, Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze będą mieli możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Z dniem 1 stycznia 2019 roku weszły zmiany dotyczące Karty Dużej Rodziny. Od tego roku karta przysługuje rodzicom, którzy mają lub w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku.

Przy składaniu wniosku niezbędne są pesele wszystkich dzieci oraz osób których dotyczy karta.

Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 21. Liczba rodzin i wydanych kart "Karta Dużej Rodziny" w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba rodzin	19
Liczba wydanych Kart	53
Roczna kwota	177,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GOPS w Gręboszowie za 2020 r.

4.17. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działa na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218). Głównym celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest podnoszenie efektywności działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych poprzez:

- zwiększenie społecznego zaangażowania w przeciwdziałanie zjawiskom negatywnym,
- wspólną diagnozę i wspólne podejmowanie decyzji,
- zintegrowane wykorzystanie środków i możliwości, jakimi dysponują instytucje,
- poszerzenie kompetencji i doświadczeń profesjonalistów.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje swoje zadania, poprzez:

- diagnozowanie problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy Gręboszów,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- tworzenie grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych sprawach.

W roku 2020 wszczęto 1 procedurę „Niebieskiej Karty”. Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 22. Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinach w 2020 r.

Przemoc w rodzinie Procedura „Niebieskiej Karty”	Liczba rodzin w 2020 r.	Liczba rodzin z dziećmi
Liczba założonych „NK”	1	1
Liczba rodzin ogółem objętych działaniem Zespołu :	4	3
Liczba zakończonych „NK” na 31.12. 2020 r.	2	2
Liczba nadal prowadzonych kart	2	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gręboszowie (wg stanu na dzień 31.12.2020 r.)

Zgodnie z przepisami Zespół Interdyscyplinarny powinien się zebrać cztery razy w roku. W 2020 r. odbywały się spotkania Grup Roboczych oraz spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego.

Poniższa tabela prezentuje szczegółowe zestawienie.

Tabela nr 23. Dane statystyczne dotyczące pracy Grup Roboczych i Zespołu Interdyscyplinarnego w 2020 r.

Wyszczególnienie	2020 r.
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4
Liczba posiedzeń Grup Roboczych	5
Liczba szkoleń członków Zespołu Interdyscyplinarnego	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gręboszowie (wg stanu na dzień 31.12.2020 r.)

4.18. Opracowanie dokumentów bezpieczeństwa z uwagi na pandemię

W celu zapobiegania rozprzestrzeniania się wirusa COVID-19 w 2020 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie opracował Procedury Bezpieczeństwa w związku z pandemią związane z :

- Działalnością Placówki Wsparcia Dziennego w Gręboszowie
- Działalnością Klubu Senior + w Hubenicach
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie
- Wizytami w środowisku pracowników socjalnych i asystenta rodziny

4.19. Współdziałanie z różnymi instytucjami i organizacjami.

Dzieci i rodziny wspiera wiele instytucji o złożonym charakterze i różnych kompetencjach. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gręboszowie współpracuje

z wieloma instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny takimi jak:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej z Powiatu Dąbrowskiego i Powiatu Tarnowskiego;
- Policją;
- Sądami;
- Kuratorami sądowymi;
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej;
- Placówkami oświatowymi;
- Placówkami służby zdrowia;
- Gminnym Ośrodkiem Kultury i Czytelnictwa w Gręboszowie;
- Kołami Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy Gręboszów;
- Organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszenia, Parafie, Caritas Archidiecezji Krakowskiej)

Współpraca instytucji i organizacji zaangażowanych w system wsparcia dziecka i rodziny zwiększa odpowiedzialność za skuteczność wypracowanych rozwiązań zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

5. WYDATKI PONIESIONE W 2020 ROKU NA REALIZACJĘ ZADAŃ PRZEZ GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W GRĘBOSZOWIE

852 – POMOC SPOŁECZNA	
ZASIŁEK STAŁY	
Liczba osób	14
Kwota świadczeń w złotych	74 582,31
ZASIŁEK OKRESOWY	
Liczba osób	26
Kwota świadczeń w złotych	52 401,02
ZASIŁEK CELOWY OGÓLEM	
Liczba osób	219
Kwota świadczeń w złotych	139 405,93
W tym:	
I. ZASIŁEK CELOWY PRZYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO „POSILEK W SZKOLE I W DOMU ”	
Liczba osób	181
Kwota świadczeń w złotych	112 305,00
II. ZASIŁEK CELOWY I SPECJALNY ZASIŁEK CELOWY	
Liczba osób	38
Kwota świadczeń w złotych	27 100,93
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ – POSILEK W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO „POSILEK W SZKOLE I W DOMU ”	
W tym:	
Posiłek - Liczba osób	60

Kwota świadczeń w złotych	9 847,40
Zakup art. Spożywczych – liczba osób	2
Kwota świadczeń w złotych	1 837,48
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ	
Liczba osób	12
Kwota świadczeń w złotych	263 638,67
SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE OPŁACANE ZA OSOBY POBIERAJĄCE NIEKTÓRE ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ, NIEKTÓRE ŚWIADCZENIA RODZINNE ORAZ ZA OSOBY UCZESTNICZĄCE W ZAJĘCIACH CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	
Kwota świadczeń w złotych	13 352,58
KLUB SENIOR +	
Liczba osób	19
Wydatkowana kwota w złotych	84 205,07
USŁUGI OPIEKUŃCZE	
Liczba osób	9
Wydatkowana kwota w złotych	59 464,89
855 - RODZINA	
ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE (500+)	
Wydatkowana kwota w złotych	2 141 211,70
ŚWIADCZENIA RODZINNE, ŚWIADCZENIA Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO ORAZ SKŁADKI NA UBEZPIECZECZENIA EMERYTALNE I RENTOWE Z UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	
Wydatkowana kwota w złotych	983 250,65
PLACÓWKA WSPARCIA DZIENNEGO	
Wydatkowana kwota w złotych	33 854,57
ASYSTENT RODZINY	
Wydatkowana kwota w złotych	11 951,40
PROGRAM DOBRY START	
Wydatkowana kwota w złotych	76 825,31
KARTA DUŻEJ RODZINY	
Wydatkowana kwota w złotych	157,87
STYPENDIA SOCJALNE	
Wydatkowana kwota w złotych	33 645,00

6. POTRZEBY ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ ZADAŃ W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ.

Po analizie stanu realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej stwierdzono, iż w 2021 roku należy w szczególności:

- zapewnić środki finansowe na działalność Ośrodka,
- dostosowanie do zmieniającej się sytuacji (pandemii), właściwej organizacji funkcjonowania GOPS,
- zapewnienie bezpieczeństwa pracownikom GOPS w świadczeniu pracy w okresie pandemii oraz osobom korzystającym z pomocy GOPS, po przez zakup środków ochrony osobistej,
- zapewnienie środków finansowych na superwizję i wsparcie psychologiczne dla pracowników GOPS w okresie pandemii, szczególnie pracującym w terenie,

- zapewnić potrzeby w zakresie świadczeń pomocy społecznej (zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, opłaty za dps, usługi opiekuńcze, pomoc w zakresie dożywiania "Posiłek w szkole i w domu", składki na ubezpieczenie zdrowotne),
- promować zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gręboszowie jako organizatora pracy z rodziną, dalsze zatrudnianie asystenta rodziny,
- zapewnić środki finansowe na działalność Placówki Wsparcia Dziennego w Gręboszowie,
- zapewnić środki finansowe na działalność Klubu Senior + w Hubenicach,
- zapewnić środki finansowe na działalność Punktu Konsultacyjno – Informatycznego oraz zatrudnienie specjalistów, w tym psychologa i prawnika,
- rozwijać działalność rodzin wspierających,
- zabezpieczyć środki na pokrywanie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- realizacja programów tj.:
 - „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Gręboszów na lata 2019-2021”
 - „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Gręboszów na lata 2020-2025”
- realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gręboszów na lata 2020-2026,
- doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji, mających kontakt z dzieckiem i jego rodziną,
- zorganizowanie warsztatów dla rodziców, w celu poprawy umiejętności opiekuńczo-wychowawczych,
- podnosić kwalifikacje kadr pracujących w GOPS po przez udział w szkoleniach,
- zapewnić szkolenia zakresu BHP, RODO.

Kierownik GOPS

Elżbieta Ciochoń

Gręboszów, dnia 5 maj 2021 r.